

GYULAFEHÉRVÁRI HIRLAP

Előfizetési árak: Egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt. Egyes szám ára 8 kr. Megjelenik minden héten egyszer: Csütörtökön.	Felelős szerkesztő és laptulajdonos: ISSEKUTZ JÁNOS. Kiadó: Papp György , Gyulafehérvár.	Szerkesztőség és kiadóhivatal: Püsp. Lyc. nyomda Gyulafehérvárt. Hirdetések díjszabály szerint.
--	--	--

A jövődő iparosai.

Az utóbbi évtizedek alatt minden téren találkozunk a haladás és fejlődés jelenségeivel, de e jelenségek talán sehol sem oly feltűnők, mint a tanonecz-oktatás terén. Az 1881-ik évi népszámlálás adatai szerint 75,000 iparos-tanonecz közül csak 5000 részesült továbbképzésben, holott az 1891-ik évi népszámlálás tanúsága szerint 1000 iparos iskolában 1882 tanító vezetése alatt, 85.753 tanonecz részesült már oktatásban s az oktatás czéljára 370000 frt használtatott fel.

Ezen adatok a mult mulasztásait helyre-
ütni törekvő nagy haladást jelentenek.

De mindamellett kétségtelen, hogy a tanonecznevelés nagyon sok kívánni valót hagy főt. És pedig úgy a szellemi kiképzés és a szak-szerű ismeretek elsajátítása, mint az erkölcsi nevelés terén.

A szellemi kiképzést illetőleg el kell ismer-
nünk, hogy ez irányban azok, kik hivatás-
szerűleg nyújtják azt a növendékeknek, — a tanítók megteszik kötelességüket.

Azonban a sikeres tanítás útjában nehéz akadályok állanak és pedig legelső sorban a tanonecz-anyag tekintetében. Intelligens családaink ritka kivétellel csak vásott gyermekeiket szánják az iparos pályára; mi még nem jutot-tunk el a művelt nyugat egészséges felfogásához, mely lehetővé teszi, hogy intelligens családok gyermekei az iparos pályára lépven, az anyagi jólét oly kedvező fokára emelkedhessenek, mely

a tudományos pálya embereinek csak ritkán jut osztályrészül. De még károsabb állapotot idéz elő a tanonecz-anyag azon része, mely szegény szülék gyermekeiként születve legfőlebb 10-ik életéveig tanul s azután valamely gazdálóz két évre mint jószágőrző elszegődve, két év alatt csaknem mindazt elfelejti, a mit az isko-lában tanult s alaposan megfogyott ismeretekkel 12 éves korában tanonecznak áll be.

S itt határozottan az ipartörvény azon in-tézkedésében rejlik a hiba, hogy a tanoneczul való felvételhez egyszerűen 12 életév betölté-sét követeli. Bizonyára a törvényhozás itt a népoktatási törvény teljes végrehajtására és a hat osztályu elemi iskolára gondolt. Azonban ez be nem következett. S így az érdekelt köröknek kellene gondoskodni arról, hogy ta-noneczul 12-ik életévét betöltött oly növendék vétessék föl, a ki egyuttal hat elemi osztályt kitanult. S ezekhez alig felesleges hozzá tenni, hogy legjobb tanoneczokul az iparos családok gyermekei tűnnek ki.

A mi az erkölcsi nevelést illeti, elképzelhető, hogy az kevés eredményt mutathat fel már csak azon oknál fogva is, mert a fentebb előadottak szerint a tanoneczok közé iskolától elvadult fiuk kerülnek. Ezek mosdatlan beszédmódja és meg-felelő gondolkodása fertőző ragályként terjed át a többiekre. Ha sokszor az utczán halljuk a tanonecz -iskolákból tömegesen hazatérő fiuk be-szédeit s látjuk viselkedésüket, nagyon ért-hető, hogy ezekkel szemben másutt is, de nálunk is már rendőri beavatkozásnak kellett történni.

S e tekintetben iparosainkat is mulasztás terhe-li, mert az ipartörvény 62 §-a helyesen rendeli el, hogy „az iparos köteles tanoneczát. . . jó erkölesre . . . rendre. . . szoktatni. Ez a rendelkez kötelezi a tanonecztartó iparost, hogy a tanonecz erkölcsi neveléséhez teljes erejéből hozzájárul-jon.

S itt figyelmezzé teszszük iparosainkat ugyanazon törvény ugyanazon szakaszának azon másik pontjára, hogy „az iparos köteles tanoneczát az iskolába járásra, ott, a hol tanoneczis-kola van, a tanonecz iskolába járásra szorítani.“ Nem oly értelmű a mi figyelmeztetésünk, mint-ha tanoneczainkat az iskolától talán elvonnák. Világért sem, hisz ez különben istörvényileg büntetettnek. Arra a tapasztalatra akarunk rá-mutatni, hogy iparosaink jelentékeny része a tanonecz-iskolának nagy jelentőségét eléggé nem méltatja. Pedig nem szabad sem saját érdekünk, sem a jövődő nemzedék értelmessége érdeké-ben azon álláspontra helyezkedni, hogy a ta-nonecz által az iskolában eltöltött órák hiába-valók és a munkaadó rovására esnek. A szük-séges szellemi képzettség csakis az iskolában szerezhető meg. Azonban a tanítóknak minden ügybuzgósága kárba vész, ha magok a meste-rek nem értetik meg újra és újra a növendékekkel, hogy az iskola szorgalmas látogatása által készül-hetnek elő sikeresen jövődő élethivatásukra. Hisz ha a tanonecz látja mesterének csekély s bármely okból eredő ellenszenvét az iskola-látogatás el-len, nagyon hajlandó lesz ezt önmaga előtt is menteségül használni a hanyagságra. Ellenben

TÁRCZA.

Az első kliens.

Fényes ragyogó arany betűs táblát szegeztek ki M. . . s V. t a szt.-király-utczán egy szerény kis ház ajtajára. Egy néhányan a járó-kelők közül észre vették, hogy itt valami új dolgot csináltak, ezért többen összecsoportosulva olvasták el az arany betűket:

Dr. Szomaházy Sándor
köz és váltó ügyvéd.

Dr. Szomaházy Sándor ügyvédről meg mindenki tudta, hogy egy szegény volt 48-as kapitány özvegyé-nek egyetlen fia, ki őt eddig is segítette, ügyszólván tartotta, mivel a mit ő harisnya stopfolással megkere-sett, még egy pár cipőre sem lett volna elég, nempe-dig, hogy fussa egy 30—31 napból álló hónap alatt ebéd-re s vacsorára. De ott volt fia, az ő egyetlen büszkesége! Ez gondozta, ápolta a szegény tehetetlen özvegyasszonyt, ha őt az aggkorral járó gyakori bajok elővették. — Volt neki ezen az egy fián kívül egy leánya is. De ezen leányt nem volt jó az özvegy előtt emlegetni, mert akkor mindjárt felindult, feküdt 2—3 napot is! Szegény! ő nevelte fel 18 éves koráig keservesen megtakarított filléreiből, csak hogy művelt úri leányt neveljen belőle.

Sikerült is! Művelt, szép úri leány lett belőle; azért az a pénz, ami neki rubára kellett, csak egy ruha ára is elég lett volna anyjának hónapokra talán! Takarított, spórolt! Vett neki, a mi kellett. — S mi lett a vége? Egy szolgabíró kérte meg, ki el is vette s azóta mintha nem is lett volna édes anyja, reá sem néz az összetö-p-rődött beteges öreg asszonyra. Pedig hogy vágyódik szegény egy kis szeretet után.

Tehát ennek s ilyen anyának a fia lett okleveles ügyvéd, kinek jövő pénzügyi helyzetétől függ édes anyjának élete. Igen, mert az élet küzdelmeiben előre-gedett asszony beteges lett. Minden dologtól eltöltötták, pedig úgy szeretett volna dolgozni, csak hogy fia anyagi nélkülözésektől mentve, törhessen egy boldogabb jövő után.

Épp ott ül Dr. Szomaházy Sándor író asztala mellett szerényen berendezett irodájában, minden butordarabról leri e közmondás: „Minden kezdet nehé-z!“ — Fejét két kezére hajtva, gondolkozott, — tépelődött azon, hogy holnap miből adjon anyjának pénzre valót? Hisz alig van egy néhány krajczár az egész háznál.

Ügyvédbajtár korában nagyon keveset takarítha-tott meg, hisz keresetéből három embernek kellett élni: anyjának — nővérének s ő magának; a mi keveset mégis összekuporgatott, azt elnyelte a házbér. De lel-kében ott világított a remény tüze, nem esett kétségbe, mégis csak el fog jönni az első kliens.

A mint így egy ismeretlen jövő ábrándképei vonultak el lelke előtt, hirtelen feléledtek keblében a múlt emlékei. Mily keserves mult! Folytonos küzdés s szenvedés szakadatlan láncolata. —

Mennyi önzéssel találkozott. Mennyi lealázó meg-vetés: kellett eltűnni mint szegény ifjunak, pedig szor-galma s becsületessége felért bármekkora vagyonnal. Igen! Vagyon — a szorgalom s becsület, pedig legtöbb ember mire sem becsül. Hiába ígérte volt főnökének Réthy Jánosnak, hogy szorgalma s becsületessége által érdemessé fogja tenni magát leánya kezére. Hiába mondta Laura is, hogy szereti Szomaházyt, hogy nél-külte boldog nem lehet. Réthy hidegen elutasította azon kijelentéssel, hogy: „Leányomat koldusnak nem adom“. — Mit törődött ő az ifju szorgalmával s becsületével, tán azt se bánta volna, ha leányának szive megszakad.

Vajjon hol lehet? Mit csinálhat most szegény Laura. E szomorú, de mégis édes merengésből egy ko-pogás riasztotta fel. Vajjon az első kliens kopogása-e ez? Nem csalódott.

S mily ajánlatos az első kliens külseje, s mily hangzatos a neve: Br. Salgó Tivadar. — Egészen izga-tott volt a szegény ügyvéd.

Almában sem gondolt soha arra, hogy mágnás lesz az első kliense, pedig világos, hogy ez mágnás!

Az ügyvéd égett a kíváncsiságtól, hogy mivel fogja megbizni őt a báró. — De kíváncsisága csakha-mar kielégítést nyert, midőn a báró így szólt:

„Válni akarok feleségemtől“.

S mik az okai ha szabad kérdenem? mondá az ügyvéd? — Igen egyszerű ok — volt a válasz. — Egy hóvai eze őtt nősültem, feleségem 200000 frtot kapott hozományul, de az apósom azzal biztatott, hogy az ő halála után e hozomány megkészszerződik. Mig mi franciaországai nászutunkon jártunk, az apósomat szél-bűdés érte. Feleségemet a gyászseset, engem inkább az örökség reménye nyomban visszaterelt utunkról. De képzelje kedves ügyvéd úr minő csalódás, mikor lát-tam, hogy apósom hátrahagyott vagyona hitelezői ki-elégítésére sem elegendő.

A törvény előtt azonban ez nem elegendő ok a válásra, azért ügyvéd úr ügyességére bízom a valóper kivitelét.

Gyors perezegéssel surrant végig a papiroson az ügyvéd tolla, a mint az ügyet felvette. Ekkor tűnt szemébe, hogy a nő neve még nincs az informatioban.

Azért felszólítá a bárót:

Sziveskedjék neje nevét megmondani!

„Réthy Laura“ szólt a báró.

Réthy Laura? kiáltott fel az ügyvéd a meglepe-téstől vontatott hangon.

Ismeri talán? kérdi a báró, hogy oly különös hangon ejti ki nevét.

a mester buzditása és ellenőrzése a jövőre számára egy-egy derék iparost teremt meg s azonkívül az értelmesedő tanonez magának a mesternek is igazi segítsége és öröme. S ezen-tul a tanoneznak a mester részéről eredő kitani-tása a szoros szakszerű ismeretekben és kéz-ügyességben nem kielégítő. Nagyon sok helyen a tanonez tanulása első éveiben nem nyer egy folytatásban szakszerű oktatást, hanem lótfut, házi sőt tán cselédi teendőket végez, a mi aka-dályozza a tanulásban és bizony nem nagyon alkalmas arra, hogy előtte hivatása értékét emelje s tanéveinek tán utolsó negyedében tanul s akkor is a szükséges alap hiányában tán csak is a kontárok számát szaporíthatja.

Elmondottuk mindezeket azért, mert mi városunk jelen viszonyai közt súlyt helyezünk egy erős és intelligens iparos osztály minél tel-jesebb számmal leendő megalakulására s hisszük, hogy előbb-utóbb befog következni, a minthogy már régóta bekövetkezett más városokban, a hol a megfelelő polgári elem már régebb időkben kiképződött. Nálunk sok visszáságnak okozója, az a körülmény, hogy az intelligentia a népes-ség számához képest majdnem elenyészően cse-kély. S nincs is kilátás arra, hogy az az u. n. honoratior-osztály révén, jelentékenyen emelked-jék. Mi azon elemeken túl, a melyeket e czélra gazdaközönségünk szolgált, egy hatalmas ipa-ros intelligentia képződésében találjuk meg je-lenlegi értelmiségünk egészséges kiegészülését.

A Gyulafehérvári sz. kir. városi betegség- és halálozási esetekbeni segélyező társulat.

Volt szerencsém a múlt héten megjelent Gyula-fehérvári Hírlapban ezen fennevezett társulatnak mozza-natairól némileg a t. olvasóközönséget tájékoztatni jelenlegi állapotáról. A kép, melyet rajzoltam, igaz nem keesegtető, sőt mondhatnám, szinte vissza-riasztó. De kérem alázatosan, nem kell azért megijedni; mert az ördög nem olyan fekete és nem olyan megijesztő, mint a hogy azt festeni szokták. Ha a türelemmel nem fogok visszaélni, ne vegyék rossz néven, midőn egymásután nyilvánosságra lépek, ezen legrégibb igazán egyedüli jótékonyág gyakorló egyeletről egyet-mást elmondani. Már a címében mily mélyen átgondolt cél van kitűzve! — betegség és halálozási esetekbeni segélyezés.

Virágozott ezen egyelet itt Gyulafehérvár szabad királyi városában több éven át. Hogy most annyira elsatnyult és 1249 ft 35 krajczárral rendelkezik ugyan — de csak nyugtaszelvényes hátralékban igazán sajnós.

Igen! szolt egykedvűen az ügyvéd, volt tönkűm leánya! De ez az első hír amit róla hallok, mióta ide szakadtam a fővárosból.

Elfogadja tehát ügyvéd úr a válópert? s helyez-e sikeres megoldást kilátásba? kérde kíváncsian a báró.

Egy hirtelen eszme villant keresztül az ügyvéd agyán. Alig tudta izgatottságát elrejtetni, midőn így szolt a bárónak:

„Ha kedves neje részéről is kaphatnék informa-tiót, sokkal biztosabban s hamarabb vihetném keresz-tül az ügyet.

„Kérem“ szolt a báró.

Elviszem önt magammal birtokomra, ott aztán beszélhet feleségemmel. Az ügyvéd helyeselte a dol-got s miután átadta anyjának a kapott előlegnek egy részét, elindult a báróval.

* * *

Felesleges leírunk, minő információt kapott az ügyvéd Salgó bárónétól. Elég tudunk a végeredményt, hogy Salgó bárót elválasztották nejétől. Nehány hét múlva pedig e hirt hozták a lapok

Dr. Szomaházy Sándor ügyvéd

és

Réthy Laura

jegyesei.

Most bőven felt volna a szegény öreg asszonynak piacra valóra. Elhidegült leánya szeretetét pótolta volna Laura, de csak néhány napig aranyozta be éle-tének alkonyát e szeretet, mert, fia esküvője után ne-hány nappal bus harangkongás kísérte nyugalomra a jó anyát. Nyugodtan tért a sirba pihenni, megérte, hogy fiához bekopogtatott az első kliens s tudta, hogy az anyai szeretetet helyettesíteni fogja a hitvesi szeretet.

Kovácsnai E.

De ki tulajdonképpen oka ennek? Nem más, mint a tagok magok, a kik csak első mámorukban élvezték az egyelet jótékonyágát és midőn azon 550 tag, a melylyel az egyelet működését kezdte, lassanként apadni kezdett — nem gondoskodtak új tagok felvé-teléről. Így azután apadtak annyira, hogy 1886-ban alig volt annyi tag, hogy a szabályok értelmében — a kiszabott 40 frtot halálesetre nem tudták fizetni, mert már akkor roppant hátralékokkal küzdöttek. Az ügy-nevezett pénzszedők vagyis Dekánok nem a beszédett pénz után vették beszédési jutalmukat, hanem csak egyszerűen mindenkiért haláleset után kaptak 5 frtot. Így történt azután azon visszaélés, hogy a saját díjai-kat beszédtek — de a társulat díjaival nem igen törődtek, mert ők a maguk fizetését megkapván, vagy elszámolván — mindegy volt nekik — hogy van-e a társulatnak pénze — vagy nincs.

1886 óta azonban a beszédett pénz után kaptak csak beszédési díjt és így némileg sikerült azon bor-zasztó hátralékot apasztani.

Ezelőtt 10 évvel, midőn már csak 30 frtra szállí-tatott a kifizetendő díj — folytonos halálozás kö-vetkeztében annyira apadt a tagok száma, hogy 1893-ban alig voltak 150-en — tehát a kis tőke, mely 1886-ban még 340 frtot tett ki és mely a gyulafehérvári taka-rékban elhelyezve, szépen kamatozott — fe emésztetett és az egyes halálozási esetekre lassanként kifizetődött. Oly kevés tag volt, hogy a halálesetet nem volt képes fedezni, ha pontosan is fizetődött a tagdíj.

Így azután egy lelkes férfi házról-házra ment és egy pár hét alatt vagy 100 új tagot gyűjtött — a kik-vel minthogy felvételi díjt 1 frt 45 krt fizettek és rendszeren befizették a halálozási eset után járó krajezá-raikat — máig fennáll az egyelet — de sajnos nem virágozik; hanem csak küzd és teng. — A betegsé-gykezelés persze végkép elmaradt — és így jelenleg csak halálozási esetre fizet 30 frtot. —

Mily szép volna, mily messzeható segélyezéseket nyújthatna ezen jótékony társulat, ha olyan helyzetbe juthatna — hogy a szabályokat pontosan megtartatná.

Tisztelt gyulafehérvári közönség! Az ember soha sem tudja hogy minő helyzetbe juthat az élet folyamá-ban. Ma gazdagok vagyunk és holnap koldusok. Ne tekiintsenek ezen legrégibb egyeletre oly kicsinyölög-Ne bánjanak vele oly mostobán. Különösen az iparos osztály álljon össze, — jöjjenek tömegesen be ezen legrégibb jótékony egyeletbe. „Mindenki egyért, és egy mindenkiért“, ez legyen jelszavunk és bigyjék meg egyeletünk ismét virágozni fog — egyeletünk szabályait meg fogja tartani és minden pontban eleget fog tenni beállított tagjainak. Most jelenleg 190 tag után a pénztár képes kár nélkül 30 frtot fizetni, — ha 300 vagy 600 tagra szaporodna a tagok száma, hát a 600 frt után 70 frtot tudnánk halálesetre fizetni. — A be-fizetett felvételi díj 1 frt 45 kr lenne pedig alaptőke — a melynek kamataiból a betegeknek is szabályunk szerint némi segélyt adhatnánk.

Ma azonban legyen elég, — ha t. szerkesztő ur jö-vőre is helyt ad becses Közlönyében, még visszatérek és majd az alapszabályokat is közölni fogom, hogy ezeket olvasva lássák mily nagy kár volna ezen egy-letet nem támogatni: A viszontlátásig!

Ujdonságok.

Gyulafehérvár, 1896 december 17.

— **Erdélyi aranybányászat.** Lapunk birde-tési rovatában közöljük a „Fortuna“ aranybánya-rész-vénytársaság hirdetését, melyre felhívjuk itt is olvasóink figyelmét. A társaság alapítói a lehető legnagyobb óva-tossággal és körültekintéssel oldották meg feladatukat, midőn megszerezték a Szent-Endre nevű bányát, mely a mellett, hogy aranyban gazdag, egyszersmind nagyobb mennyiségű zuzó-érezet is tartalmaz. E bányában három egész esztendeig folyt a feltárási munkálatok, s 60,000 frtot meghaladó kiadásokat tettek a vállalkozók, hogy a bányát teljesen feltárják és átvizsgálják. Ezen mun-kálatok eredménye a lehető legkedvezőbb. Remélni lehet, hogy e bánya, mely most már kellő üzemtőkével és berendezéssel is fel lesz szerelve, rövid idő alatt Európa legjövedelmezőbb aranybányái mellé fog sora-kozni. Mint a lapunk mai számában közölt hirdetésből kitűnik, a részvényeknek csak a felét bocsátják aláírásra, míg a másik felét az igazgatóság és az alapítók ma-guknak tartják meg. A részvények névértéken, 25 koronájával bocsátatnak ki és így a kevésbbé vago-osnak is módjában van egy jevedelmezőnek ígérkező vállalatban részt venni. Az aláírás december hó 12-től 20-ikáig lesz és az aláírt összegek postautalványon is beküldhetők a hirdetésben megjelölt helyre. A további feltételek az aláírás felhívásból tudhatók meg.

— **Mindenki kérjen képes árjegyzéket** Kun Imre órák és ékszerésztől (Budapest, VII. Dob útcza 72. sz.), mert abból meg fog győződni, hogy itt a legolcsóbb nikkell órák 2 frt. 60 kr.-tól feljebb, a legfinomabb valódi ezüst schvájezi órák 6 frittól kezdve, és minden arany- és ezüst-árak, még eddig nem létezett áron kaphatók.

— **T. olvasóink figyelmébe** ajánljuk a Keleti J. (Budapest IV. Koronaherczeg utca 17.) birne-ves orvosi kezelő szerek, orthopaediai gépek és kötszer gyáranak hirdetését.

— **Valóságos Isten áldása** köhögésnél, rekedtségnél, elnyálkásodásnál, a tüdő és torok min-denemü betegségeinél *Egger díjjutalmazott Mell-Pasztillái és senki el ne mulassza* — saját jól fölfogott érdekében — azoknak *idejekorán* való használatát. Számtalan elismerő hálanyilatkozat tanuskodik elvitáz-hatlanul e kitűnő szer biztos hatására mellett. Kapható 25 kr, 50 kr és 1 firtos eredeti dobozokban minden gyógyszerárban. Fő és szétküldési raktár Nádor-gyógy-szerár Budapest, váci körút 17.

C S A R N O K.

A szokások átalakulása.

Időszertű elmefuttatás, írta Dr. **

Mint Nietzsche szerint a fogalmak, azonképen ala-kú nak át fontos mindennapi élvezeti ezikk használatá-nál a szokások is. Nemcsak orvosok, de felvilágosodott laikusok is mind jobban hangoztatják, hogy a modern életmód káros hatásai alól magunkat föl kell szabadí-tanunk és vissza kell térnünk az egyszerűségre és természetességre, mely legbiztosabb óvszer a beteg-ségek és egészségünk káros behatások ellen. Ezen intelmek nem hangozhattak el meghallgatás nélkül. Az egészségért, mint az orvosi tevékenység ama fontos ága, mely betegségek kezelésének megakadályozá-sára van hivatva, mindig a legnagyobb buzgalommal fáradozott azon sajnálatos szokások leküzdésén, melyek egyedüli okai annak, hogy az „élvezeti ezikk“ ártat-lan elnevezése alatt lappangó méreg bevitetik az emberi szervezetbe.

Ezen küzdelem első sorban a szesz és dohány — újabb időben: a kávéméreg (coffein) fölfedezése óta pedig a bakkávé ellen is irányul. Ezen mérgekkel, melyekhez még az opium, haschisch stb. is sorakoznak-ijesztő mérvben élnek vissza, pedig általánosan isme-retes, hogy ezek nemcsak egyesek egészségét tették tönkre, de egész népek erkölcsi elzüllesztését is ered-ményezték.

Kiváló orvosok*) és vegyészek tudományos kuta-tásai kiderítették, hogy a bakkávének két irányban van káros hatása, és pedig egyrészt súlyos emésztési zavarokat idéz elő, másrészt kártékonyan hat az ideg-rendszerre, mik eleintén izgatottságban és következmé-nyeikben bénultságban nyernek kifejezést. Gyomor-nyomás, székrekedtség, gyomorégés, szédülés, fájás, a kezek reszketegsége, félelem és beteges ingerlékeny-ség majdnem minden esetben a kávé állandó élvezését kísérő jelenségek. Világos, hogy ily körülmények kö-zött a táplálás szenved és a működő erő apad. A ki valaha eszenésvész gyermekeket, ideges, megviselt fér-fiakat, sápadt leányokat megfigyeli, kiknek minden or-vosi szerrel daczoló beteges állapota a kávé élvezet végzetes szokásának következménye, azelőtt okvetlen felcsillanhatott a vágy: vajha feltaláltatnék egy a bakká-vét teljesen helyettesítő tápszer. Ezen kíváncsalmnak, mely idővel nélkülözhetlen szükségességgé érlelődött, se-gítségére jött egy ujonnan keletkezett iparág: a malá-ta-kávé előállítása, melynek kitűnő készítését egy ha-zai gyártelep büszkeségünkre dícséretre méltóan eszköz-li. Ezen gyártermény nyersanyaga: az árpa, mely a nép-nek legfontosab tápszeréhez: a búzához legközelebb áll. Az árpa értéke maláta-kávévá való átváltoztatás (száritás-píritás) által többszörösen fokozódik. Első sor-ban nagy mérvben növekszik tápértéke, mivel a csi-rázatási folyamat a kevésbé emészthető keményítőt dextrin és cukorra változtatja, oly testekké, melyek az emberi szervezet javára tökéletesen értékesíthetők; másodsorban sokkal kellemesebb ízt nyer.

Dr. Mannsfeld M. úr, az ismert vegyész, a bécs táp és élvezeti ezikke vizsgálo intézetének vezetője ki a maláta-kávé vegyelemze, ugy is állítja azt oda, mint a maláta összes kiváló alkatrészeinek kivonatát, mennyiben a valódi tápláló anyagoknak egész összegét magában foglalja. Végül még abban rejlik a a maláta-kávének különösen becses előnye, hogy mind azon értéktelen (különösen cellulose) alkatrészekből mentes, melyeket más gabonaművekből készült tápsze-rek az emésztő szervekbe belevisznek. Osakis ezen tulajdonsága magyarázhatja meg azt, hogy oly gyer-mekek s oly gyomorbeteg felnőttek is, kik különben semminemű más tápszerrel meg nem emésztenek, a maláta-kávé könnyen megemésztik.

A bakkávé tápértékéről ellenben azt mondja Dr. Smitta Ludwig, tanár, udvi tanácsos segédje Bécsben, hogy egy bakkávéfőzetnek általa megejtett vegyelem-zése tisztára megállapította, hogy az minden legkisebb tápanyagot is teljesen nélkülöz. Ha a bakkávének en-nek daczára tápértéket tulajdonítanak, ugy az csakis a hozzáadott tejben rejlik. Ezen tévedéshez különben az is hozzájárulhatott, hogy a bakkávé hatását félreér-te-ték. A bakkávé ugyanis az idegrendszernek ugy-szólván ostarát képezi, a mennyiben az inakat tevé-kenységre ingerli: ezen körülményt az erőf fokozásá-nak tekintik, amit azonban csakhamar annál nagyobb kimerülés és elgyeugulás vált föl. Ugyanaz áll a bakká-vé által előidézett kellemes fölhevülés és kedvre derülésre is. Éppen az ilyen egymásután jelentkező

*) Többek között Virchow tanár Berlinben; Dr. Mendel Essenben, Dr. Lutze egészségügyi tanácsos; Dr. Almqvist E.; Dr. Bardell NewYorkban; Graham Sylv. tanár Londonban; Brillat-Savarin tanár Párizsban; Binz C tanár Bonnban; Dr. Faye F. C. tanár Christiániában; Bullard tanár: Stayter Eloy; Sidney; Ringer; Aubert; Frerichs, Lehmann Haring; Petersen; Schroff stb. stb.

ingerek a központi idegrendszerre eredményezik annak korai kimerülését és végül megbénulását. Ellenben a malátakávé a jóllét érzését kelti a nélkül, hogy izgatólag batna. Továbbá mint élvezeti cikk: bir azon sajátos előnyökkel, melyek kellemes ízében és azon teljesen ártalmatlan derűben rejlenek, melylyel az-emberi testre hat.

A malátakávé a legelőnyösebb ellentétben áll a babkávával a gyomorra és beleire vonatkozólag. Első sorban hiányzik belőle a babkávának azon sajátosságot hogy mértéken túl való savképzés által gyomorégés, és hasonló bajokat előidézzon. Vértképző tulajdonságai valamint könnyű emészthetősége ennél fogva egészség-tanilag minden esetre előnyt biztosítannak számára a babkávával szemben.

Ily jeles tulajdonok egyesítő erejénél fogva a „malátakávé” önként vonja magára az orvosi kar élénk érdeklődését, annál is inkább, mert róla bebizonyosodott, hogy vérszegénység, általános elgyengülés és degesség, különösen pedig emésztési zavarok eseteiben egyenesen gyógyító erővel bír, a minthogy ily fajta makacs esetekben igen gyakran tapasztalták, hogy a malátakávé használata következtében a bajok aránylag rövid idő alatt csökkennek, sőt teljesen megszűnnek.

Előrelátható volt, hogy a babkávának tudományilag megerősített bátrányai és a babkávának tudományilag bebizonyított előnyei sem lesznek képesek a babkávát élvezet meggyökeresedett szokását azonnal megszüntetni. Ez csak lassan volt elérhető még akkor is, ha sikerül a malátakávának is azt az illatot kölcsönözni melyet a nép a századokon keresztül való élvezet által, a babkávánál annyira megszokott, hogy már szinte nem nélkülözhet. És íme néhány év előtt eme nehéz probléma is megoldott. A müncheni biros tanár és titkos tanácsos: Pettenkoffer asszisztensének, az ismert vegyésznek: Trilliehnek sikerült a kávénövényből oly kivonatot készíteni, melylyel a malátakávének bámulatos tökéletességgel a babkávát aromáját és ízét kölcsönözte. Azonban a „Kathreiner” czéggé azon érdem, hogy ezen találmánynak nagy jelentőségét fölismerve és a Kathreiner-féle gyártelep jelenlegi műszaki vezetőjének: Trilliehnek módszerét nagyszabású üzembe vette. A kereskedelembe „Knoipp-kávé” jelzete alatt ismeretes Kathreiner-féle malátakávének gyárszerű előállítását ezen czég egy új, hatalmas iparnak megteremtőjé lett, mely Németország és Ausztria-Magyarország határain messze túlterjed és magának immár az emberi cultura legtávolibb pontjain kivez nagy gyárban ottbont teremtet.

Minden őszinte emberbarátnak örömmel és elismeréssel kell üdvözölnie egy igazán jó ügynek ilyen nem is sejtett, példátlan sikerét. Remélhetőleg nincs már messze az idő, midőn az izletes és egészséges Kathreiner-féle malátakávé minden háztartásban és minden család asztalánál meg hódítja az őt megillető helyet. Mert a ki csak megkísérli a babkávát káros hatását a Kathreiner-féle malátakávé egyrésztének hozzávegyítésével gyöngíteni, nem-sokára megérzi már ily vegyítéknek is kellemes és jótékony következményeit, és talán, a mint már gyakran meg is történt, idővel odajut, hogy a tiszta malátakávé előnyben részesíti. Ekkor fog sikerülni a babkávát teljes száműzése a közegészség, a népjólét és a hazai mezőgazdaság javára. Erre kellene mindenkinek saját körében tehetsége szerint, különösen a háziasszonyok és anyáknak törekedniök.

Nyiltér*)

Selyem-damasztok 65 krtól,

14 frt 65 krig méterenként — valamint fekete, fehér, színes **Henneberg selyem** 35 krtól 14 frt 65 krig méterenként sima, csikos, koczkázott, mintázott, damaszt s. a. t. (mint egy 240 különböző minőség, 2000 szín és mintázatlan s a t. a megrendelt árak postabér és vámmentesen házhoz szállítva mintákat postafordultával küld: **Henneberg G. csász. és k. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.** Svájczba címzett levelekre 10 kros, levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó Magyar nyelven írt megrendelések pontosan elintéztetnek.

*) Az e rovatban megjelenő közleményekért felelőset nem vállal el a szerk.

TEUTSCHÉL BOROK

KAPHATÓK:

ID. MISSELBACHER J. B.-nél
GYULAFEHÉRVÁROT.

TEUTSCHISCHE WEINE

BEI

J. B. MISSELBACHER SENR.

KARLSBURG.

Agrár takarékpénztár részvénytársaság

MAROSVÁSÁRHELYT

Befizetett alaptőke: egy millió korona.

a) Pénzbetéteket vesz át naptól-napig vagyis a betét napjától a kivét napjáig való kamatoztatás mellett és azokat rendszerint mindig felmondás nélkül fizeti vissza.

A betét kamat 1897. január 1-től 4 1/2%-ban állapittatik meg.

b) Váltókat leszámítol és viszleszámítol.

c) Jelzálog kölcsönöket nyujt földbirtokra.

Az összes kölcsönök igen mérsékelt kamat és kedvező visszafizetési feltételek mellett nyujtatnak.

Cs. és kir. osztrák-magyar és belga kir. szabadalom. Kínáltatt Brüsszel 1893. aranyérem és díszokmánnal.

KELETI-féle sérvkötő
orvosi tekintélyek véleménye szerint a legtekélyesebb ezen neuben, nem csúszik, nem gyakorol kellemetlen nyomást és eltávolítja az elcsúszott szerkezetétől fogva eddigi sérvkötők hiányait.

Keleti-féle gummi sérvkötő

idomítható pelottával, szarvasbőr véddel és biztonsági övvel.

Árak: egyoldali 6-8 frt, kétoldali 12-16 frt.

Gyáramban készülnek ezenkívül: Műlábak, műkezek, egyenestartók, (Hes-sing-féle rendszer) orthopaedial fűzők, haskötők, görsér harisnyák s mindenféle francia gummiáruk. Megrendeléseket pontosan és diszkrétan eszközöl.

KELETI J.

cs. és kir. szab. kötszész és orvos-sebész műszerész.

Főüzlet és sérvkötészeti műhely:

BUDAPEST,
IV., Koronaherczeg-utca 1.
Sebészeti műszergyár: ROSTÉLY
UTCZA (Károly-laktanya 15.)

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Fzen hírneves háziszert ellentállt az idő megpróbáltatásnak, mert már több mint 27 év óta megbízható, fájdalomcsillapító bedörzsölésként alkalmazatik küszvények, csúznál, fagyagatásnál és meghűléseknél és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi háziszert háziszert, melynek egy háztartásban sem lehetne hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszerertárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerész Budapest. Bevásárlás alkalmával igen óvatosan legyünk, mert több kisebbbértékű utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony” védjegy és Richter czéggeljelzés nélkül mint nem valódi utasítsa vissza.

RICHTER F. AD. és társa, cs. és kir. udvari szállító, RUDOLSTADT.

Életnagyságu arczkép krétarajzban.

Legszebb szobadisz.

Legkedvesebb emlék.

Legalkalmasabb ajándék

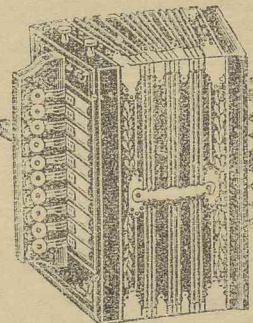
kerácsony és ujévre.

Egy legujabb módszer segítségével 24 óra alatt életnagyságu mellképeket készítek művészi kivitelben, eddig még soha el nem ért tökéletességgel és olcsó árban.

Tessék árjegyzéket kérni.

Kohn Dávid, Budapest, Károly-körút 17.

Ügynökök mindenütt kerestetnek.

Csak **4 1/2 frért**

szállítom a világhírű

«BOHEMIA»

huzóhármónikáimat

hosszú billentyűvel és valódi

gyöngy-az lapocskákkal

Ugyanis ez áll 2 dupla fuvó, 12 erős ránczos fuvó törhetetlen védő ércszegletekkel

A hangok egyes plateneken vannak, ennél fogva egy nagyszerű orgonához hasonló hangot idéz elő a harmonika

40 bangú 2 Reg. 15 1/2 × 33 cm. = 4 1/2 frt.

60 " 3 " 17 " × 34 " = 5 1/2 "

80 " 4 " 17 1/2 × 34 1/2 " = 6 1/2 "

Megtanulása költségmentes. Portó és pakolás 60 kr.

Képes árjegyzék ingyen.

Schuster C. A. harmoniumkészítő Graslitz Csehország.

Utánvétele mellett küld — Visszacserélés elfogadtatik

összeköttetés ismételdókkal kerestetik.

A Gschwindt-féle Portoricorum a legjobb tea-rum.

Kapható minden fűszer- és csemege-kereskedésben

1/1, 1/2 és 1/4 literes palaczkokban.

Kérjük az eredeti kiállításra tekintettel lenni, minthogy több oldalról utánoztatik.

Minden palaczk címkéje és ónkupakja czéglünkkel van ellátva.

„Fortuna” Aranybánya-Részvény-Társaság.

PROSPECTUS.

„Fortuna” Aranybánya-Részvény-Társaság ez év november hónap 19-én Tokaji Nagy Lajos kir. közjegyző közbenjöttével és hivatalos helyiségében

2.000.000 korona teljesen befizetett részvénytőkével

részvénytársaság alakult, melynek célját az erdélyi részli elhanyagolt aranybánya-ápar fellendítése képezi, első sorban pedig a Szent-Endre nevű aranybánya megvétele és kiaknázása.

Erdélyben kétezer esztendő óta foglalkoznak az emberek aranybányászattal s egész nagy vidék kizárólag abból él. Ennek dacára a bányászat a leghihetetlen bb módon primitív. Egy bányának sincs üzemi tőkéje, egynek sincsenek gépei, a zuzó-malmok pedig oly tökéletlenek, hogy a kőben levő aranyat több mint a fele veszendőbe megy.

S ez eljárás mellett is több mint 14 méterháza aranyat produkál három millió korona értékben az a kiesiben való bányászkodás, melyet apró emberek, iparosok, parasztok tartanak fenn. Csak néhány bánya van erősebb még pedig külföldi kezekben. E külföldiek, nem ismerve a viszonyokat, néhány gyengébb bányát vásároltak össze s ennek dacára is nagy jövedelmeket értek el, 20–30 százalékot osztottak föl, sőt annál többet.

Ideje, hogy a hazai tőke ezekkel a bányákkal foglalkozzék, sőt kötelessége, mely kötelességnek teljesítése nagy anyagi hasznot is biztosít.

A társaság, mely az imént megalakult, a Szent-Endre bánya megvételére szerződést kötött, s első sorban ezt a bányát szándékozik üzembe venni. E bánya Bucsum községben fekszik. Abrudbánya város közvetlen közelében. Tőzsomszédos a Szent-Endre bányával a Concordia bánya, mely több millió forint értékű aranyat adott. A Concordia-bánya részvényesei jobbra vidékbeli parasztemberek, üzletkötőik nincsenek, mert a nyert aranyon minden héten elosztottnak s gépek sincsenek, mégis husz esztendőn keresztül évente 400–600.000 koronát osztottak egymás között tiszta haszon gyanánt.

A Szent-Endre bányában ugyanazon aranyerek jönnek elő, melyek a Concordiában, s az új társulat megfelelő üzlettőkével és a legújabb rendszerű zuzó-malmokkal fogja folytatni az üzemet.

Nyolcz aranyér fel van már a Szent-Endre bányában tárva, mind olyanok, melyek a Concordiában is ismeretesek, s melyek emitt is aranyban gazdagok, s ugyanolyan aranyemennyiséget fognak adni, mint a Concordia.

E bánya felől St. Ludwig Raicz bécsi ismert szakértő is volt aranybánya-igazgató, ki azt kétszer is megvizsgálta, következő nyilatkozatot teszi:

„Az V-ik telérről jelentésemben befejezett s általam sajátkezűleg leszedett anyag 23 gr. finom aranyat adott egy tonnára, melyből 17.4 gr. fonesorítható arany volt 28.53 fnt értékben 5.6 gr. pedig kötött állapotban levő arany 8.40 fnt értékben. Gyakorlatban ebből 70 százalék azaz 25.85 fnt érték lesz kinyerhető.”

Ugyancsak ő a következőket írja:

„Tőkével rendelkező és észszerűen vezetett bányavállalatok számára

Erdély rendkívül hálás talaj, csak érteni kell bevárni türelemmel a kedvező pillanatot, s adandó alkalommal gyorsan cselekedni. . . . Azon szilárd meggyőződéssel zárom jelentésemet, hogy a Szent-Endre bánya rövid idő alatt az ország nagy és jövedelmes bányavállalatai közé méltán lesz sorolható.”

A bánya öt közép bányatárból áll s több mint 75.000 négyzetméter felülettel bír, úgy, hogy sok esztendőre elegendő zuzóanyagot bír szállítani

A „Fortuna” részvénytársulat 2.000.000 korona alaptőkével alakult meg, úgy, hogy elegendő üzleti tőke álljon rendelkezésre és a szükséges gépek, zuzó-malmok a legjobb rendszer szerint megépíthetők legyenek. Az alakuló közgyűlésen az alulírott igazgatóság és felügyelő-izottság választotta meg.

A zuzó-malmok úgy lesznek berendezve, hogy naponta 80 tonna ércet dolgozzanak föl.

E művelet mellett a társulatnak rendkívül fényes prosperálás ígérkezik. A minden kétséget kizáró fenti adatokra támaszkodva, a várandó haszon a következő számtételeket mutatja:

Egy tonna érc átiag 51 korona 70 fillér
értékű aranyat ad, vagyis 80 tonna érc 4136 korona — fillér
értékű aranyat.

Tönnánkénti költség (az összes kiadások betu-

dásával) 12 korona =960 korona — fillér
Marad naponta 3176 korona — fillér

Ez kitesz 350 munkanapon át (az üzem folytonos) kerek 1.111.600 koronát.

E számításnál azonban csak a zuzóércben található arany vétetett tekintetbe; mind a mellett egy a Szent-Endre bányában, mint a tőzsomszédos Concordiában tömördek szabadarany fordul elő. Ha tehát ennek értékét a fenti összegnek csak 25 százalékaival számoljuk, vagyis 277.900 koronával, akkor is mindezek szerint 1.381.500 koronányi évi tiszta haszon mutatkozik.

A nyerendő porarany e számításban szintén nem vétetett tekintetbe. Ennek értéke is emelni fogja a fenti összeget 8–10 százalékkal. Ha tehát a várandó évenkénti tiszta hasznot

1.200.000 koronára

teszszük, úgy ez szigoruan szolid alapon nyugszik, minden előre nem látottak tekintetbe vétele mellett. Ezek szerint minden kétséget kizáróan a részvénytőkének 60 százaléknyi jövedelmezősége tökéletesen biztosítva mutatkozik.

A „Fortuna” Aranybánya-Részvény-Társaság az alakuló közgyűlésen elfogadott alapszabályok szerint 2.000.000 korona teljesen befizetett alap tőkével, egyelőre 30 évi időtartamra alakult meg. E 2.000.000 korona részvény-tőke felosztatik 80.000 darab 25 korona névértékű részvényre.

Az osztalék felosztása, valamint a társaság nyilvános tanácskozásai minden négy hónapban történnek, és az eredmény az összes magyar, osztrák és német-országi nagy lapokban fog közzététetni.

A z igazgatóság:

Hg. Batthány-Strattmann Ödön,
elnök.

Bóer Béla,
Abrudbánya polgármestere.

Gr. Festetics Géza,

Gr. Berchtold Miklós,

Hammond Eduard P. T.,
az északamerikai Egyesült-Államok volt főkonzulja.

Langermann James W. S.,
San-Franciskóból.

A felügyelő bizottság:

Kálnoki Henrik,
elnök.

Hoitsy Jenő,

Grátzy János.

Aláírási felhívás.

E prospektus alapján alólírott syndikátus az ez évi november 19-én 2.000.000 korona teljesen befizetett részvénytőkével megalkult és a budapesti kereskedelmi és váltótörvényszéknél bejegyzett

Fortuna Aranybánya-Részvény-Társaság

40.000 drb 25 korona névértékű részvényére ezennel aláírási felhívást bocsátanak ki.

A „Fortuna” Aranybánya-Részvény-Társaság 2.000.000 korona alaptőkével egyelőre 30 évi időtartamra alakult meg. E 2.000.000 korona részvénytőke felosztatik 80.000 darab 25 korona névértékű részvényre.

A részvényeket 25 koronájával = 12 fnt 50 kr bocsátjuk a közönség rendelkezésére, hogy így a kevésbbé vagyos közönség is részt vehessen ezen nyereségteljes vállalatban.

A Szent-Endre bányából származó aranytartalmu kővek példányai a „Fortuna” Aranybánya-Részvény-Társaság irodájában Budapest, V., Fürdő-utca 4. sz. a hivatalos órák alatt d. e. 9–1-ig és d. u. 3–6-ig megtekinthetők.

A részvénytársaság 80.000 darab részvényéből részben az igazgatóság, részben pedig az alulírottak által képviselt syndikátus 40.000 drbot egyelőre maguknak tartanak meg.

Az aláírások a „Fortuna” Aranybánya-Részvény-Társaság részvényeire folyó évi

december hó 12-től bezárólag december hó 20-ikáig

tartanak. Aláírási bejelentéseket és befizetéseket elfogad a „Fortuna” Aranybánya-Részvény-Társaság irodája: Budapest, V. Fürdő-utca 4.

Az aláírásnál minden egyes aláírt 25 korona=12 fnt 50 kr. névértékű részvényre 12 korona=6 fnt fizetendő le. A többi 6 fnt 50 kr. egy hónappal később, vagyis 1897. jan. 15-ig teljesítendő. Az aláírók jogosítva vannak azonban az egész részvényösszeget is azonnal lefizetni, mely esetben a a végleges részvények is megjelenésük után azonnal kiszolgáltatnak.

Magától értetődik, hogy az aláírottak által képviselt syndikátus fenntartja magának azt a jogot, hogy az aláírásokat a jegyzések mérve szerint leszállítsa. A jegyzésekre esetleg jutó részvények mennyiségét lehetőleg gyorsan fogja az aláírókkal közölni.

Budapest, 1896. december hónapban.

A „Fortuna” Aranybánya-Részvény-Társaság syndikátusa.

1896. december

A FORTUNA Aranybánya - Részvény - Társaság részvényeladási syndikátusának

Budapestben,
V., Fürdő-utca 4.

Alólírott a mellékelt prospektus és aláírási felhívás értelmében a „Fortuna” Aranybánya-Részvénytársaság részvényeiből ezennel drb. azaz

. drb. 25 korona névértékű részvényt veszek és kötetezem magam jelen aláírással egyidejűleg minden 25 korona névérték után 12 koronát összesen koronát a további részvényenkint 13 koronát, azaz koronát, pedig legkésőbb 1897. január 15-éig a „Fortuna” Aranybánya-Részvény-Társaság hivatalos helyiségében (Budapest, V., Fürdő-utca 4. sz.) készpénzben lefizetni.

Aláírás:

Cim:

Ez a levél kélőleg kitöltve és aláírva „Fortuna” Aranybánya-Részvény-Társaság címére (Budapest, V., Fürdő-utca 4. sz.) beküldendő.